

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 593/2021-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], proti uzneseniu Okresného súdu Nové Zámky č. k. 18 C 122/2017-696 z 22. júna 2021 takto

rozhodol:

1. Uznesením Okresného súdu Nové Zámky č. k. 18 C 122/2017-696 z 22. júna 2021 **bolo porušené** právo sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd .
2. Uznesenie Okresného súdu Nové Zámky č. k. 18 C 122/2017-696 z 22. júna 2021 **zrušuje** .
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje** .

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia čl. 1 ods. 2, čl. 7 ods. 5, základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) č. k. 18 C 122/2017-696 z 22. júna 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 593/2021 z 9. decembra 2021 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť v časti o namietanom porušení práv sťažovateľky napadnutým uznesením. Časť ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľ [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ“) namietal porušenie svojich práv postupom a napadnutým uznesením ústavný súd odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že okresný súd vedie konanie pod sp. zn. 18 C 122/2017 o zrušení vecného bremena, v ktorom sťažovateľ [REDAKOVANÉ] (v časti bola ústavná sťažnosť odmietnutá) vystupuje v procesnom postavení žalovaného a sťažovateľka [REDAKOVANÉ] je jeho právnu zástupkyňou. Z ústavnej sťažnosti zároveň vyplýva, že napadnutým uznesením bola sťažovateľke uložená poriadková pokuta v sume 250 eur z dôvodu neospravedlnenej neúčasti na pojednávaní uskutočnenom 22. júna 2021.

4. Sťažovateľka uviedla, že jej bola 15. mája 2021 poštou doručená zásielka z okresného súdu, ktorá obsahovala viacero podaní žalobkyne, no výzva na vyjadrenie či iná písomnosť okresného súdu k zásielke priložené neboli. O konaní pojednávania 22. júna 2021 sa sťažovateľka dozvedela až zo samotného napadnutého uznesenia, ktoré bolo doručené do elektronickej schránky sťažovateľky ako právnej zástupkyne sťažovateľa. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že ani dodatočnou lustráciou v elektronickej schránke nezistila žiadne doručenie predvolania na pojednávanie na uvedený deň. Rovnako žiadne predvolanie nebolo doručené ani sťažovateľovi.

5. Okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia konštatoval, že právna zástupkyňa žalovaného (sťažovateľka) prevzala predvolanie na pojednávanie 15. mája 2021, ale na uvedenom pojednávaní sa nezúčastnila a svoju neúčasť neospravedlnila. Keďže sťažovateľka svojím konaním sťažila postup konajúceho súdu, uložil jej okresný súd poriadkovú pokutu v sume 250 eur.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti predovšetkým tvrdí, že žiadne predvolanie na pojednávanie jej (ani sťažovateľovi) doručené nebolo, a to ani v elektronickej podobe, ani v podobe poštovej zásielky. Porušenie práv teda odôvodňuje absenciou riadneho predvolania na pojednávanie. Sťažovateľka tiež namieta postup okresného súdu v tom, že doručovanie nevykonal prostredníctvom elektronickej pošty, čím porušil povinnosti vyplývajúce zo zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o e-Governmente“).

7. Napokon napadnuté uznesenie sťažovateľka považovala za nedostatočne odôvodnené, keďže neobsahovalo informáciu, akým spôsobom okresný súd predvolal sťažovateľov na pojednávanie, a tiež v ňom absentovalo odôvodnenie samotnej sumy uloženej poriadkovej pokuty.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Predsedníčka okresného súdu doručila ústavnému súdu 26. januára 2022 vyjadrenie k ústavnej sťažnosti, ktorého prílohou bolo aj vyjadrenie vec prejednávajúceho sudcu okresného súdu. Vo vyjadrení predsedníčka okresného súdu konštatovala, že sťažovateľke až na jednu zásielku boli všetky doručované do elektronickej schránky. Predvolanie na pojednávanie nariadené na 22. jún 2021 bolo sťažovateľke doručované v listinnej podobe z dôvodu, že jeho prílohami boli podania protistrany v konaní v listinnej forme a v značnom rozsahu. Predsedníčka súdu tiež uviedla, že aj z vyjadrenia asistentky senátu vyplynulo, že zásielka obsahovala predvolanie na pojednávanie, čo napokon potvrdzuje aj samotná doručka, ktorá sa od sťažovateľky vrátila.

9. Zákonný sudca vo svojom vyjadrení uviedol, že text na doručke („18C 122/2017 T22/6 podanie č. l. 610 a 614“) nepripúšťa inú interpretáciu ako tú, že zásielka obsahovala aj predvolanie na pojednávanie. V tejto súvislosti tiež uviedol, že pokiaľ sťažovateľka mala nejaké pochybnosti o obsahu zásielky, mala dostatok času od 15. mája 2021, keď zásielku prevzala, na nahliadnutie do spisu či iný spôsob, ako tieto nejasnosti odstrániť. Napokon zákonný sudca uviedol: „*Dávam do pozornosti elektronickej správy právnej zástupkyne žalovaného na čísle listu 682, z ktorej je zrejmé, že jej súdy doručujú zásielky v listinnej podobe aj v iných prípadoch, podľa mojich informácií je to kvôli problémom s fungovaním elektronickej schránky právnej zástupkyne žalovaného.*“

III.2. Replika sťažovateľky:

10. Sťažovateľka vo svojej replike doručenej ústavnému súdu 22. februára 2022 uviedla: «*Podľa ustálenej rozhodovacej praxe doručka môže osvedčovať len skutočnosť, ktorá je na nej uvedená. Doručka obsahujúca text citovaný p. predsedníčkou súdu odkazuje na čísla listov 610 a 614, ktoré podľa vyjadrenia zákonného sudcu sú priradené k podaniam [REDAKOVANÉ] (610) a [REDAKOVANÉ] (614). Bolo by nelogické, aby pri takomto vymedzení nebolo ani číslom listu, ani skratkou – napríklad „predv.“, „TP“, alebo slovom „predvolanie“ na doručke označené aj predvolanie na pojednávanie. Ak by malo byť pravdivé odôvodnenie, že zásielky súd nedoručoval do elektronickej schránky pre problém s jej fungovaním, javí sa paradoxným fakt, že súd uznesenie o uložení poriadkovej pokuty doručoval práve do elektronickej schránky.*» Sťažovateľka tiež uviedla, že nemala dôvod pochybovať o obsahu poštovej zásielky, a teda nemala dôvod na nahliadanie do spisu s cieľom odstrániť pochybnosti, čo v konečnom dôsledku nie je ani jej povinnosťou, ale právom.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej práva na spravodlivé súdne konanie je založená na tvrdení o nesprávnom procesnom postupe okresného súdu, ktorý vyústil do nezákonného rozhodnutia o uložení poriadkovej pokuty, ktoré je navyše podľa sťažovateľky nedostatočne odôvodnené.

12. Vo vzťahu k medziam zasahovania ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre opakovane zdôrazňuje, že mu v zásade neprislúcha hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia vecí všeobecnými súdmi, pretože nie je prieskumným súdom, resp. nadriadeným súdom. Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Povinnosť chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni patrí predovšetkým všeobecným súdom. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti, ktorou sa namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím všeobecného súdu, sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä z toho hľadiska, či závery všeobecných súdov vyjadrené v napadnutom rozhodnutí sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne alebo svojvoľné a s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

13. Predmetom ústavného prieskumu, aj keď v obmedzenej miere, sú aj rozhodnutia všeobecných súdov o uložení poriadkových pokút. V rámci doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu možno identifikovať skupinu rozhodnutí, v ktorých ústavný súd vyslovil porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému došlo postupom, resp. rozhodnutím všeobecných súdov alebo iných orgánov verejnej moci pri ukladaní poriadkových pokút (II. ÚS 374/06, II. ÚS 195/06, I. ÚS 41/2015).

14. Ústavný súd vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti už vyslovil právny názor, podľa ktorého rozhodnutie o uložení poriadkovej pokuty je v zásade spôsobilé neprípustným spôsobom zasiahnuť do základných práv a slobôd účastníkov konania, a preto takéto rozhodnutie podlieha súdному prieskumu z hľadiska rešpektovania zásad spravodlivého procesu vo všetkých jeho aspektoch (m. m. I. ÚS 41/2015, IV. ÚS 562/2018).

15. Z uvedeného dôvodu sú na rozhodovanie súdov o uložení pokút primerane kladené požiadavky, ktoré sú vyvoditeľné zo základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva

na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Predovšetkým to znamená, že takéto rozhodnutie musí mať zákonný podklad a nemôže byť prejavom svojvôle (IV. ÚS 562/2018).

16. Podľa § 100 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) predvolanie na jednotlivé procesné úkony súdu sa uskutočňuje spravidla písomne, prípadne telefonicky alebo inými vhodnými prostriedkami. Ak bola osoba predvolaná inak ako písomne, vykoná sa o tom záznam v súdnom spise.

17. Podľa § 17 ods. 1 zákona o e-Governmente orgán verejnej moci je povinný uplatňovať výkon verejnej moci elektronicky podľa tohto zákona, pričom túto povinnosť nemá, ak ide o úkony v konaní o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach osôb, a) o ktorých osobitný predpis výslovne ustanovuje, že ich orgán verejnej moci vykonáva výlučne v listinnej podobe, b) ktoré osobitný predpis ukladá alebo umožňuje vykonať ústne, konkludentným prejavom vôle alebo predložením veci, ktorá nemá listinnú podobu alebo elektronickú podobu, alebo c) ktoré spočívajú vo výkone činnosti, akou je ústne pojednávanie, miestne zisťovanie, výkon kontroly alebo dohľadu priamo u kontrolovaného subjektu alebo dohliadaného subjektu, obhliadka, nazeranie do spisov, predvedenie a iné obdobné úkony, ktoré sa vykonávajú mimo úradnej budovy, v ktorej sídli orgán verejnej moci.

18. Úlohou ústavného súdu bolo v prípade sťažovateľky posúdiť, či postupom okresného súdu, resp. napadnutým uznesením bolo zasiahnuté do práv sťažovateľky.

19. Formu predvolania upravuje § 100 ods. 2 CSP, podľa ktorého je na úvahe súdu, akým spôsobom stranu na pojednávanie predvolá. Citované ustanovenie vychádza z predpokladu, že predvolanie, predovšetkým na pojednávanie, sa bude uskutočňovať písomne. Nevylučuje ale možnosť predvolávať na konkrétny úkon aj telefonicky alebo inými vhodnými prostriedkami, pričom ako dôkaz na preukázanie tejto skutočnosti (predvolanie inak ako písomne) bude slúžiť písomný záznam v súdnom spise. Z uvedeného tiež vyplýva, že nie je vylúčené, aby bola strana na pojednávanie predvolaná aj elektronicky, pričom záznam o tomto spôsobe predvolania na pojednávanie súd zachytí v súdnom spise.

20. Spôsob doručenia predvolania je všeobecne upravený v § 105 CSP, z ktorého dikcie vyplýva určitá postupnosť, a to (i) súdom na pojednávaní alebo pri inom úkone, (ii) do elektronickej schránky podľa osobitého predpisu a napokon (iii) doručovanie prostredníctvom doručovacieho orgánu na adresu podľa § 106 CSP alebo doručovanie osobitným doručovacím orgánom za kumulatívneho splnenia zákonných podmienok podľa § 107 ods. 2 CSP.

21. Možno teda sumarizovať, že právnickým osobám a verejným orgánom sa budú písomnosti doručovať prioritne na pojednávaní alebo pri inom úkone súdu a keď to nebude možné, do elektronickej schránky. Aj keď má orgán verejnej moci v súlade so zákonom o e-Governmente povinnosť doručovať účastníkovi elektronickými prostriedkami, táto povinnosť nie je

bezvýmnočná (§ 17 zákona o e-Governmente). Z citovaných ustanovení vyplýva možnosť súdu doručovať v určitých prípadoch písomnosti aj v listinnej podobe.

22. Okresný súd v napadnutom uznesení uloženie pokuty sťažovateľke odôvodnil tým, že „Právna zástupkyňa žalovaného prevzala predvolanie na pojednávanie dňa 15.05.2021. Dňa 22.06.2021 sa však nariadeného pojednávania vo veci nezúčastnila, svoju neprítomnosť na pojednávaní neospravedlnila - súd jej teda uložil pokutu tak, ako je uvedené vo výrokovvej časti tohto uznesenia. Vzhľadom na ničím neospravedlnenú neúčast' právnej zástupkyne žalovaného súd považuje výšku uložennej pokuty za primeranú.“. Ústavný súd poukazuje na to, že okresný súd jediným odsekom v napadnutom uznesení konštatoval porušenie povinnosti sťažovateľky (neospravedlnenie neúčasti), prebranie poštovej zásielky, ako i odôvodnenie primeranosti výšky pokuty.

23. I keď je faktom, že na doručení sa nachádzal text „18C 122/2017 T22/6 podanie č. l. 610 a 614“, neznamená to, že zásielka skutočne obsahovala sporné predvolanie na pojednávanie. Je potrebné tiež zdôrazniť, že ústavný súd rešpektuje charakter doručení ako verejnej listiny, napokon skutočnosť, že zásielka bola sťažovateľke doručená nie je medzi účastníkmi sporná. Sporným ostal obsah zásielky, a to aj v konaní pred ústavným súdom, keď okresný súd ani v rámci vyjadrenia k ústavnej sťažnosti dostatočným spôsobom nepreukázal, že predmetná zásielka skutočne obsahovala predvolanie na pojednávanie. Sudca okresného súdu síce poukázal na niektoré čísla listov súdneho spisu, avšak tieto z hľadiska predvolania na pojednávanie nie je možné považovať za relevantné (išlo o podania protistrany) a označenie T22/6 tiež nesignalizuje jednoznačný výklad (ako to naznačil sudca okresného súdu). Napokon pokiaľ sudca okresného súdu naznačil určité vedomosti o problematickom doručovaní do elektronickej schránky sťažovateľky, ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že táto okolnosť nie je žiadnym spôsobom uvedená v odôvodnení napadnutého uznesenia. Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach preferuje materiálny prístup k doručovaniu, pre ktorý je podstatné, že sa adresát mohol s doručovanou písomnosťou zoznámiť.

Z uvedeného vyplýva, že spôsob doručovania nemá vplyv na zákonnosť rozhodnutia, pokiaľ sa doručovaná zásielka reálne dostala do dispozície adresáta. V teraz prejednávanom prípade však sťažovateľka namieta, že o zásielke, ktorá mala byť doručená, sa dozvedela až z napadnutého uznesenia okresného súdu o uložení poriadkovej pokuty. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že napadnuté uznesenie nie je dostatočne odôvodnené bez zdôvodnenia zvoleného spôsobu doručovania predvolania na pojednávanie, a ústavný súd zároveň nepovažuje za dostatočne preukázané, že sporná zásielka skutočne obsahovala predvolanie na pojednávanie, čo v konečnom dôsledku zakladá jeho ústavnú neudržateľnosť.

24. Námietky, ktoré sťažovateľka uplatnila v ústavnej sťažnosti, preto ústavný súd hodnotí ako opodstatnené. Okresný súd v napadnutom uznesení nezohľadnil citované východiská ochrany základných práv a slobôd sťažovateľky a jeho prístup pri rozhodovaní o poriadkovej pokute nemožno hodnotiť inak ako taký, ktorý odporuje obsahu práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

25. Ústavný súd na základe už opísaných dôvodov dospel k záveru, že napadnutým uznesením okresný súd zasiahol do procesných práv sťažovateľky (čl. 6 ods. 1 dohovoru), ako aj do jej označených práv hmotnej povahy (čl. 1 dodatkového protokolu), keďže rozhodovanie o uložení poriadkovej pokuty malo nepochybne priamy dopad na majetok sťažovateľky (bod 1 výroku nálezu). Len na okraj ústavný súd dáva do pozornosti, že z petitu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka navrhovala vyslovenie porušenia práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy len vo vzťahu k sťažovateľovi, pričom v tejto časti bola už ústavná sťažnosť odmietnutá.

26. Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením okresného súdu, bolo na dovŕšenie ochrany porušených práv potrebné využiť aj právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, resp. podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde, a preto ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu (bod 2 výroku nálezu).

27. Pokiaľ sťažovateľka požadovala aj vyslovenie porušenia práva na prejednanie veci v jej prítomnosti podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka vystupuje v konaní pred okresným súdom ako právna zástupkyňa sťažovateľa, ktorý vzhľadom na odročenie pojednávania ešte bude mať možnosť predniesť všetky svoje argumenty, a to bez ohľadu na rozhodnutie ústavného súdu v súvislosti s doručovaním predvolania na pojednávanie uskutočnené 22. júna 2021. Napokon sťažovateľka v ústavnej sťažnosti ani neuviedla žiadnu súvislosť medzi napadnutým uznesením o uložení poriadkovej pokuty a právom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Z uvedených dôvodov ústavný súd tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel (bod 3 výroku nálezu).

Rovnako pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 1 ods. 2, čl. 7 ods. 5 ústavy, ústavný súd v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 3 výroku nálezu). Ústavný súd v súvislosti s namietaným porušením čl. 1 ods. 2 a čl. 7 ods. 5 ústavy napadnutým uznesením okresného súdu konštatuje, že uvedené články neobsahujú konkrétnu garanciu základného práva a slobody, ale sú základnými ústavnými normami zakotvujúcimi princípy, na ktorých je Slovenská republika budovaná, a zároveň prostredníctvom nich (t. j. princípov demokratického právneho štátu) v spojení predovšetkým s čl. 2 ods. 2 ústavy limitujúcimi zásahy štátu vo vzťahu k nositeľom základných práv a slobôd. V nadväznosti na uvedené treba konštatovať, že v prípade sťažnosti podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje vždy o porušení konkrétneho základného práva alebo slobody podľa ústavy, prípadne práva zaručeného kvalifikovanými medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách.

V.

Trovy konania

28. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

29. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

30. Vzhľadom na fakultatívnu možnosť ústavného súdu priznať náhradu trov v konaní pred ústavným súdom, ako i na skutočnosť, že sťažovateľka si náhradu trov konania neuplatnila, ústavný súd o náhrade trov konania nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. marca 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu